OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

MAŁOPOLSKIE Nr 4923

1. Obiekt

WILLA "WISŁA"

2. Czas powstania

ok. 1890 r.

3. Miejscowość

KRYNICA ZDRÓJ

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

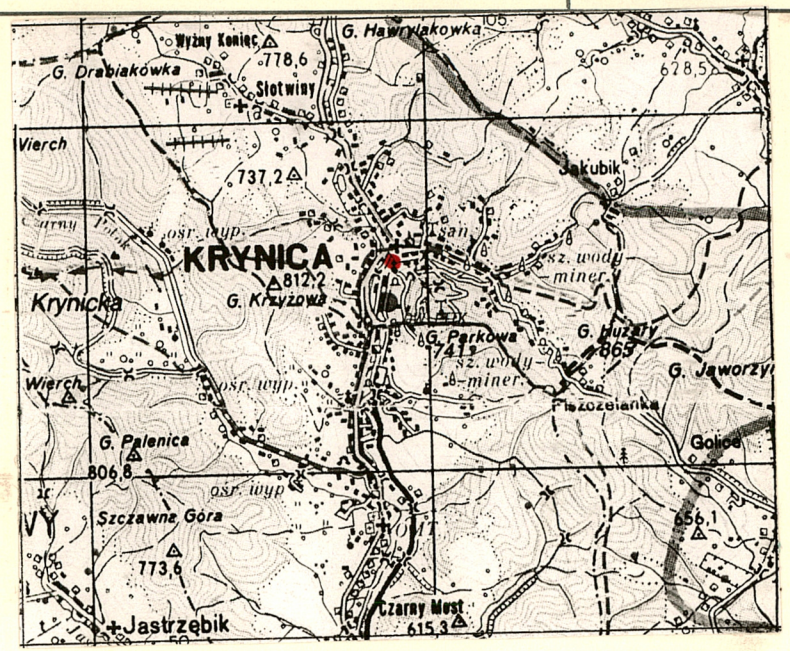

4. Adres Krynica Zdrój
Bulwary Dietla 1.

nr hipoteczny [redacted]

5. Przynależność administracyjna

województwo nowosądeckie

gmina Krynica Zdrój

pow. NOWY SĄCZ

6. Poprzednie nazwy miejscowości

-

7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975

województwo krakowskie

powiat Nowy Sącz

8. Właściciel i jego adres

[redacted]

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr (A-61) 362 data 30.V 1972

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Nieruchomość oznaczona dawnym nr lk 557 i nr bud. 342 / ks. grunt. nr 86 / intabulowana była w 1874 roku na nazwisko Wiktora Armałowicza. Około 1890 roku nieruchomość ta, zapewne ze zbudowanym pensjonatem, stała się własnością Gustawa Zakrzewskiego. W roku 1896 odsprzedał on pensjonat Emilii Burzyńskiej, wdowie po profesorze Uniwersytetu Jagiellońskiego. Z jej inicjatywy otwarty został w budynku pensjonat przeznaczony dla " Pań i panien " samotnie odwiedzających kurort. Pensjonat prowadził w tym czasie własną kuchnię, co było ewenementem, bowiem zwykle posiłki dla kuracjuszy przygotowywały restauracje i tzw. " kawiarnie śniadankowe ". Pensjonat ten powstał po przeniesieniu prowadzonego wcześniej przez Burzyńską pennsjonatu w budynku rządowym " Pod Trąbką ". Prowadzony był jeszcze w latach 1920-tych.

W roku 1922, jako właściciele pensjonatu intabulowani byli : dr Stanisław Burzyński i Zofia z Hessów Burzyńska, a w 1927 roku Irena z Bogdanich Skawińska. W 1940 roku budynek został zajęty przez władze Generalnej Guberni i przeznaczony na sanatorium wojenne. Po II wojnie światowej willa " Wisła " objęta została przymusowym zarządem państwowym. Od 1952 roku budynek pozostawał w dyspozycji Przedsiębiorstwa Ośrodków Wypoczynkowych " Orbis ", który prowadził w nim hotel i restaurację. W 1960 roku, wg zapisów hipotecznych przejęty został przez Skarb Państwa. W 1990 roku, na mocy orzeczenia Ministerstwa Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej, powrócił do prawowitych właścicieli. Wg ostatniego zapisu w [redacted] stanowi on współwłasność : [redacted]

c.d. wkł.1.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

Sytuacja. Willa " Wisła " położona jest przy Bulwarach Józefa Dietla, reprezentacyjnym centrum uzdrowiska. Znajduje się na działce oznaczonej nr 551 i położonej pomiędzy korytem potoku Kryniczanka a stokiem Góry Krzyżowej. Frontem skierowana jest w kierunku płd-wsch.

Willa drewniana, konstrukcji zrębowej, szalowana. Wzniesiona w stylu "uzdrowiskowym / szwajcarskim /, z bogatym detalem stolarskim elewacji. Zbudowana na planie litery L. Korpus główny prostokątny, trzytraktowy, z korytarzem w osi środkowej. Skrzydło dobudowane do elewacji płd-wsch. jednotraktowe. Budynek nakryty dachami dwuspadowymi, o więźbie drewnianej, krokwiowo-płatwiowej, krytej blachą. Elewacje obudowane werandami i gankami, charakterystycznymi dla budownictwa uzdrowiskowego wzorowanego na budowlach alpejskich.

Materiał, konstrukcja, technika.

Ławy fundamentowe wykonane z kamienia łamanego i cegły na zaprawie wapienno-piaskowej, zagłębione na około 60 cm w głąb gruntu. Piwnicę usytuowane pod częścią północno-zachodnią o jednej obszernej komorze. Ściany piwnicy murowane z kamienia i cegły, tynkowane, nakryte stropem masywnym.

Podwaliny budynku wykonane z belek drewna modrzewiowego, wiązane w węgłach na zamek.

Ściany wzniesione w konstrukcji zrębowej. Belki o zróżnicowanych przekrojach, wiązane w węgłach na zamek. Z zewnątrz elewacje osłonięte szalunkami deskowymi, przybijanymi w układzie poziomym na zakładkę prostą. Szalunek lakierowany w kolorze zielonym. Wewnątrz budynku część ścian konstrukcji szkieletowej i murowanych z cegły. Ściany te mają pokrycie tynkowe.

Stropy nad pomieszczeniami drewniane, belkowe, zamknięte. Sufity otynkowane, z tynkiem kładzionym na matach trzcinowych i słomianych.

Komunikacja międzykondygnacyjna klatką schodową usytuowaną w narożniku północno-zachodnim budynku. Schody dwubiegowe, drewniane o drewnianej ażurowej poręczy, z podestami między piętrami.

Podłogi w pomieszczeniach deskowe i posadzki z płytek ceramicznych.

Otwory okienne zróżnicowane. W przybudówkach pochodzących z różnych okresów rozbudowy otwory okienne duże, prostokątne, ze stolarką okienną skrzydłową wielopolową. W ścianach korpusu i skrzydła otwory okienne mniejsze, obwiedzione listwowymi opaskami i profilowanymi, odcinkami gzymsów drewnianych w nadprożach. Okna dwuskrzydłowe, podwójne, czteropolowe, lakierowane olejno w kolorze białym.

Otwory wejściowe prostokątne. W elewacjach ze stolarką płycinową, dwuskrzydłową, lakierowaną o częściowo przeszklonych skrzydłach. Pozostałe otwory drzwiowe wewnątrz budynku ze stolarką płycinową pełną, jedno i dwuskrzydłową z różnych okresów eksploatacji.

Elewacja południowa o najciekawszym detalu architektonicznym, zachowanym z czasu budowy willi. W parterze zabudowana werandą konstrukcji słupowej, oszalowaną i przeszkloną szeregiem okien. W piętrze weranda posiada balkon ujęty ażurową, drewnianą balustradą. Drzwi wejściowe z budynku na balkon osłonięte małym gankiem wspartym na słupach. Ganek nakryty daszkiem dwuspadowym. W partii szczytowej ganku ażurowa, wycinana w desce dekoracja z motywami roślinnymi i wiciowymi. Pod nią przy słupach ażurowe przesłony z wyrżniętymi rozetkami. Szczyt budynku szalowany z nadwieszoną zewnętrzną jętką i sterczyną.

c.d. wkł. 1.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
	zabudowy		

14. Kubatura

c.d. wkł.1.

ok. 4 850 m^3

15. Powierzchnia użytkowa zabudowy

ok. 380 m^2

16. Przeznaczenie pierwotne

pensjonat

17. Użytkowanie obecne

pensjonat, mieszkania lokatorskie, kawiarnia

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

Remont kapitalny w 1959 roku, odnowienia w latach 1970-tych i 1990-tych.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Budowla w dobrym stanie technicznym.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Otoczyć opieką konserwatorską.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Sąd Rejonowy w Muszynie. Wydział Ksiąg Wieczystych- ks. grunt. [redacted]

22. Bibliografia

1. Krynica Zdrój. Studium urbanistyczno-konserwatorskie. Oprac. S. Kruczek, PKZ Kraków 1977 / Arch. WKZ w Nowym Sączu /.
2. Opinia dot. stanu archit. i tech. willi " Wisła " w Krynicy. Oprac. W. Rzechowski Warszawa 1972 /Arch. WKZ w Nowym Sączu /.
3. Babel B., Wspomnienia z Krynicy . Nowy Sącz 1896.
4. Kmietowicz F., Ilustrowany przewodnik po Krynicy. Kraków 1898.
5. Wąsowicz Z., Stara Krynica. Kartki z przeszłości uzdrowiska. Kraków 1932.
6. Krynica / monografia / Pr. zb. pod red. F. Kiryka, Kraków 1994.
7. " Wisła " / Panorama krynickich pensjonatów"., " Krynickie Zdroje ", nr 3/9/21 VII-IX 1996

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst ..... mgr Marek H. Grabski listopad 1998 r.
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki ..... j.w.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. ..... j.w. listopad 1998 r.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów ..... PSOZ Nowy Sącz

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA — ZAŁĄCZNIK NR 1.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
K R Y N I C A Z D R Ò J	Willa " Wisła "	C.d. tekstu + ilustracje.

c.d. pkt 12.

W budynku znajdują się obecnie mieszkania lokatorskie, pokoje do wynajęcia i kawiarnia o nazwie "Wisła ".

Willa wzniesiona została w 2 po. XIX wieku. Brak archiwaliów, nie pozwala na dokładne ustalenie daty budowy. W opracowaniach naukowych i historycznych podawane są dwie przybliżone daty budowy ok. 1880 i ok. 1890 roku. Budynek wbudowany został zapewne dla pierwszego właściciela Wiktora Armałowicza. Projekt architektoniczny budynku przypisywany jest inż. Bronisławowi Babelowi, działającemu w tym czasie w uzdrowisku krynickim w jego zarządzie. Babel był posiadaczem położonej po sąsiedzku willi " Janina ".

Budynek wzniesiony został w dwu etapach. Około 1890 roku / być może 1880 / zbudowany został główny korpus willi, a w późniejszym czasie, na przełomie XIX i XX wieku skrzydło od strony płn-wsch. Kolejne etapy rozbudowy willi to głównie wzniesienie przybudówek parterowych i zabudowa ganków i werand. W okresie międzywojennym zmienione zostało pokrycie dachu willi z gontu na blachę i zmodernizowane ogrzewanie poprzez instalację węglowej kotłowni w piwnicach. W tym czasie powstała także weranda przy elewacji południowej budynku, oraz przemurowano fragmenty ścian willi.

Willa drewniana konstrukcji zrębowej, szalowana. Zbudowana na planie litery L, z węższym skrzydłem przy elewacji wschodniej Korpus główny jednopiętrowy, częściowo-podpiwniczony / w trakcie zachodnim /. Skrzydło dwupiętrowe. Przy elewacji zachodniej nowsze przybudówki parterowe / drewniana i murowana /. Rozplanowanie wnętrza w korpusie trzytraktowe, z osiowo położonym korytarzem, powtórzone w piętrze. Dach siodłowy o obniżonej kalenicy. Nad skrzydłem stromy. Wpołaciach dachowych wystawki. Więźba krokwiowo-płatwiowa, kryta blachą.

c.d. pkt 13.

Osie boczne elewacji frontowej, w piętrze z zabudowanymi werandami. Naroża budynku ujęte pilastrami deskowymi o profilowanych gzymsikach górą i dekoracji listewkami. Ścianki boczne werand w partiach okapowych z ażurowymi fryzami o motywach odwróconych serc i krzyżyków. Dołem płyciny podzielone na drobne pola z nadbitymi krzyżykami.

Elewacja wschodnia zasadniczo pięcioosiowa, zabudowana gankami i werandami w piętrze. W części środkowej z niewielkim szczycikiem o ażurowym wypełnieniu. Dolne partie ścianek werand z podziałami na drobne pola i dekoracją krzyżykową.

Elewacja zachodnia - zasadniczo pięcioosiowa, zabudowana przybudówkami w parterze, bez szczególnego detalu architektonicznego.

Elewacja południowa skrzydła - trzyosiowa, z ryzalitem słupowego ganku z balkonami w kondygnacjach wyższych. Balkony o ażurowych, deskowych balustradach. W partiach podokapowych ażurowe przesłony. Elewacja ta zwieńczona trójkątnym szczytem. W poziomie rodzielona profilowanymi drewnianymi gzymsami działowymi.

Elewacja wschodnia - zabudowana parterową przybudówką bez szczególnego detalu .

Wyposażenie wnętrza. Wnętrza wyposażone standardowo. w parterze lokal kawiarniany z salą dyskotekową.

Budynek posiada instalację elektryczną, wodno-kanalizacyjną i gazową.

Wkładkę założył: mgr M.H. Grabski XI 98 r. Verte !
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Nowy Sącz.

Wzór ODZ 1978

widok od południa

widok od płd-wsch.

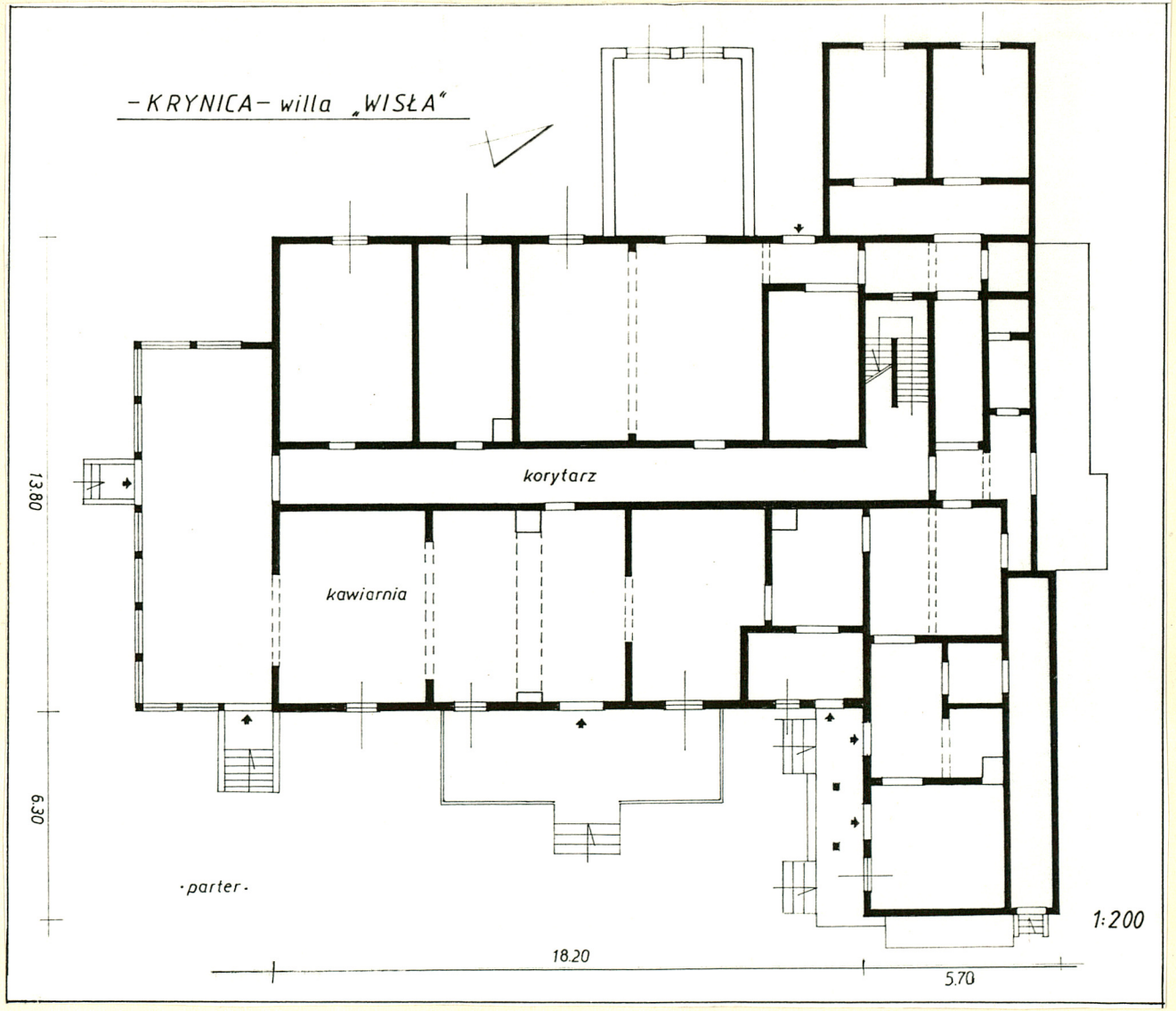

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA ZAŁĄCZNIK NR 2.

1 Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3· Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
K R Y N I C A Z D R Ò J	Willa " Wisła "	Ilustracje dodatkowe.

widok od płd-zach.

widok od wsch.

widok od płd-wsch.

przybudówki elewacji zachodniej

widok od płn-zach.

widok od północy / skrzydło/

Wkładkę założył: mgr M.H. Grabski XI 1998 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Nowy Sącz

Wzór ODZ 1978

szczyt fasady

detal architektoniczny werandy

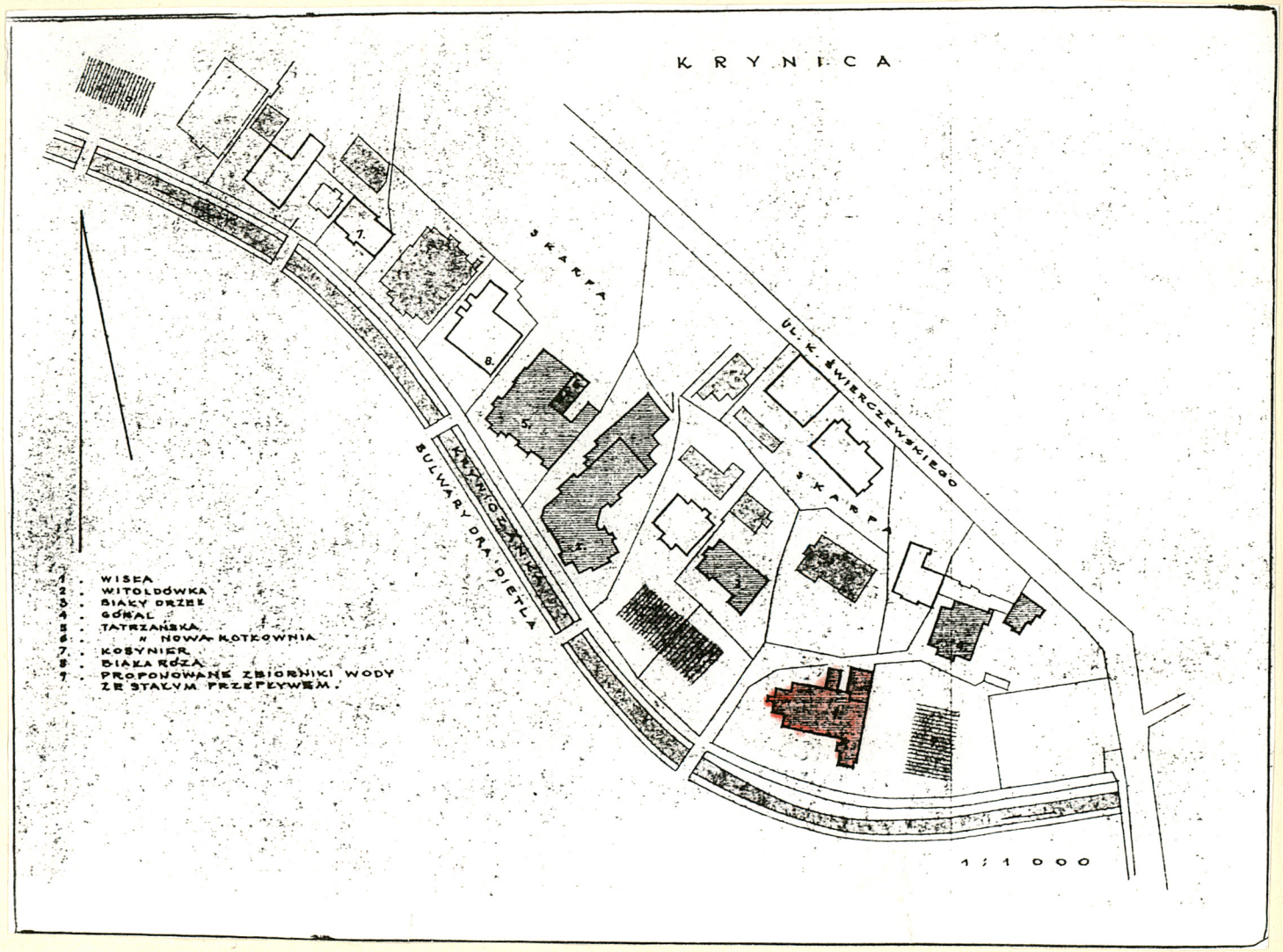

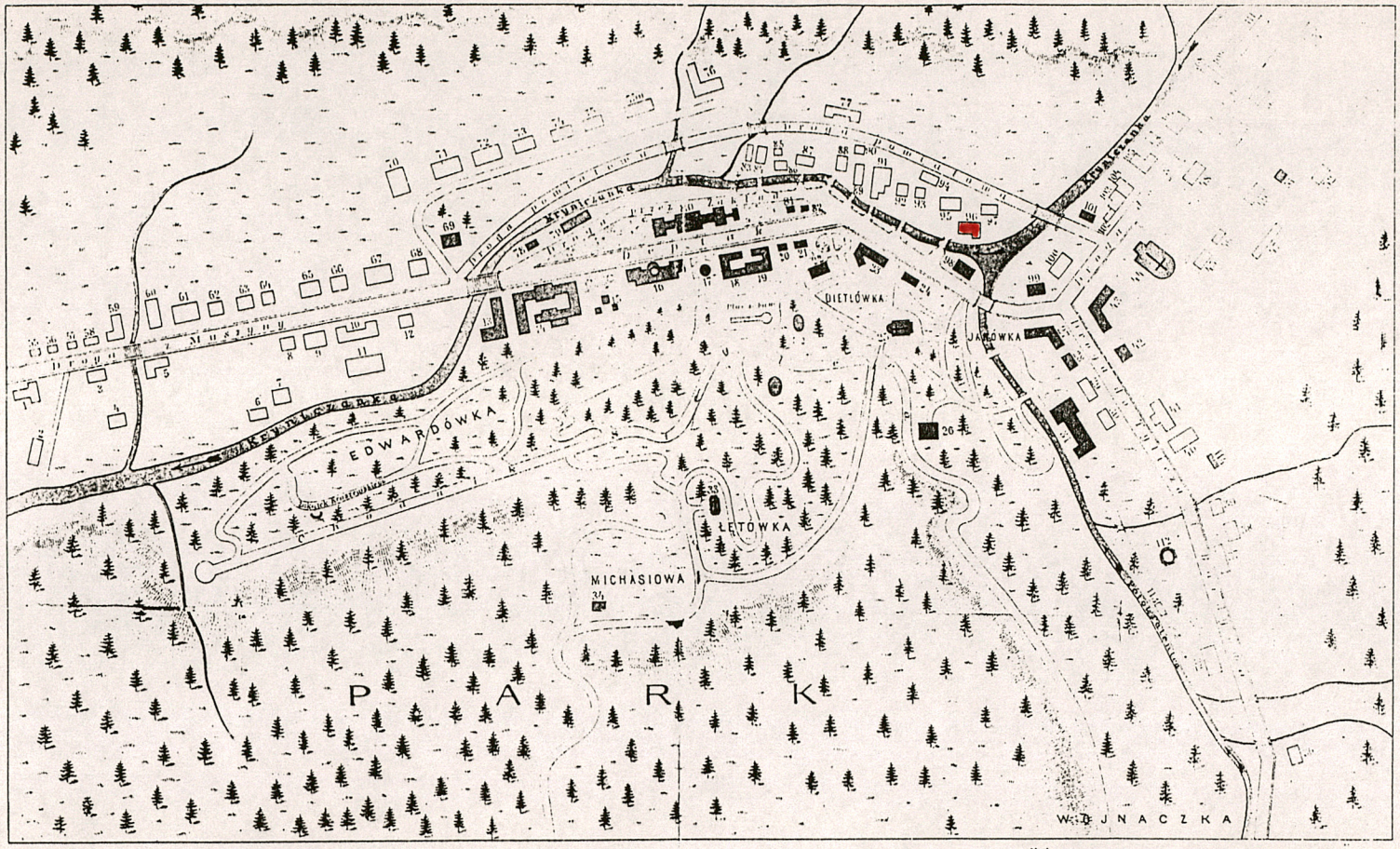

Plan uzdrowiska
wg F. Kmietowicza
/" Ilustrowany przewodni
po Krynicy" Kraków 1898,

Kolor czerwony oznacza budynki rządowe.
„ szamowy „ „ prywatne.

PLAN SYTUACYJNY KRYNICY.

1. Urząd gminny
2. Rzeźnia gminna
3. Willa Braunfelda
4. Izraelicki Dom modlitwy
5. Pod Księżycem
6. „ Sygnałem, Krumholz
7. Dom Szkwarły
8. Pod Gołębiami, Braunfeld
9. „ Opatrznością, Westerreich
10. Willa Trzech Róż } Znamirowski
11. „ „ „ }
12. Pod Tygrysem
13. Łazienki borowinowe
14. „ mineralne
15. Pomnik Prof. Dra Dietla
16. Zdrój główny — Chodnik kryty
17. Kiosk dla muzyki
18. Pod Czarnym Orłem
19. „ Trąbką
20. „ Szwajcarem
21. „ Topolami
22. „ Jeleniem
23. „ Zamkiem
24. Pod Zieloną Górką — Mieszkanie Zarządcy
25. Kaplica
26. Zakład gimnastyczny
27. Pod Berłem
28. „ Złotą Kulą
29. „ Cisem
30. „ Akacją
31. Zakład hydropatyczny
32. Willa Dra Ebersa
33. Statua Matki Boskiej
34. Schronisko na Michasiowej
35. Altana na szczycie Parku
36. Dworek Soczka
37. Jadwinówka Dra Ebersa
38. Willa Raj } Kłosowska
39. „ „ }
40. „ Flory, Znamirowski
41. Hotel Warszawski, Znamirowski
42. Dom ogrodnika zakładowego
43. Pod Koroną
44. Kościół
45. Pod Pogonią, Siemieński
46. Willa Dniestrzańska, Sawczak
47. Piekarnia „Zdrowie"
48. Pod Turkiem, Simon Schwarz
49. Pod koleją państwową, Ameisen
50. Dom M. Luftglasa
51. Dom izolacyjny
52. „ Vogla
53. Pod Krukiem, Rizowski
54. „ Trzema Gwiazdami, Brachocki
55. „ Sokołem, Korczak
56. Dom Jana Chojnaka
57. „ Abrahama Müllera
58. „ Izaaka Kaza
59. Willa Tatarska, Sternglanz
60. Pod Węgrem, S. Müller
61. Dom I. Sternglanza
62. Pod Koleją żelazną, Herbst
63. Alfredówka, A. Schwarz
64. Pod Wandą
65. „ Gwiazdą, N. Nitribitt
66. „ Krakusem, F. Nitribitt
67. „ Pagatem, J. Pilarska
68. „ Trzema Koronami, Wachtel
69. Dom posądowy
70. Willa Karpacka, Krumholz
71. Pod Wawelem, Ant. Dutkiewicz
72. „ Złotą Bramą, Żurakowska
73. „ Zegarem, Stan. Kołodziejczyk
74. „ Kościuszką, Bourdonowa
75. Dom Kamyka
75a. Pod Szczerbcem, Ks. Żurakowskiego
76. Willa Alpejska, E. Dutkiewicz
77. „ Bronisławy, Czitek Jan
78. Zakład fotograficzny „Marya"
79. Bazar (sklepy:)
80. Dom zdrojowy
81. Sklep galanteryjny, Trafika, A. Kaczyński
82. Salon mód, Bourdonowa
83. Pod Dębem, Dutkiewicz
84. Litwinka, Antonina Dutkiewicz
85. Jarząbek } Jan Dutkiewicz
86. Pod węgierską koroną }
87. Pod Kosynierem, Dr. Kmietowicz
88. „ Białą Różą, St. Hubicki
89. Willa Tatrzańska, M. Klimczyk
90. Pod Matką Boską, M. Albeck
91. Witoldówka, Dr. Skórczewski
92. Pod Ułanem, J. Klimczak
93. „ Białym Orłem, Dobrowolski
94. Willa Janiny, Br. Babel
95. Pod Rybą, Eisowa
96. „ Wisłą, E. Burzyńska
97. „ Góralem, St. Ziemba
98. Teatr
99. Pod Tęczą, Kółko rolnicze
100. Szkoła zakładowa
101. Strażnica pożarna
102. Dom Langera
103. Hotel S. Braun
104. „ Vogla
105. Romanówka, H. Zompf
106. Stefania } Br. Dembinski
107. Urszula }
108. Pod Lipą, Luks
109. Dom Baldingera
110. „ St. Malarza
111. Pod Palmą, Gigoń
112. Źródło mineralne „Dudzikówka"
113. Basen, Dra Ebersa
114. Dom dla służby kąpielowej